

Čo musí ľudstvo urobiť

Prevzaté z knihy *Núdzový stav globálnej klímy*, PRO 2020

Dôkladne premyslieť všetko, na čo sme doteraz nemysleli

Potrebné regulačné opatrenia možno rozdeliť do dvoch kategórií:

- opatrenia, ktoré spomalia rozvrat klímy čo najrýchlejšie,
- opatrenia, ktoré zmenia verejnú mienku a pomôžu dostať ľudské správanie do súladu s prírodou.

Keďže na riešenie ostáva veľmi málo času, pravidlá potrebné na spomalenie globálneho otepľovania musia byť radikálne a systémové. Ani špičkoví svetoví klimatológovia a IPCC nedomysleli svoje návrhy do dôsledkov. Aby sa obmedzil nárast priemernej globálnej teploty pod 1,5 °C (čo už v súčasnosti nie je možné) alebo dokonca pod 2 °C, je nutné rýchlo reformovať globálny ekonomický systém. Zaniknú milióny pracovných miest a mnoho priemyselných odvetví sa zatvorí.

Takáto reforma môže väčšine ľudí pripadať ako nemysliteľná a nezlučiteľná s hlboko zakorenenou neoliberálnou ekonomickou dogmou o potrebe neobmedzeného rastu a voľného trhu ako riešenia všetkých problémov. Ale je to nevyhnutné.

Opatrenia na spomalenie klimatickej zmeny

Hlavným princípom núdzových opatrení musí byť čo najrýchlejšie spomalenie tempa zmeny klímy. Hospodársky a sociálny rozklad je, samozrejme, treba udržať na čo najnižšej úrovni, ale to by malo byť druhoradé kritérium. Primárnym cieľom je znížiť koncentráciu skleníkových plynov v atmosfére. To znamená, že emisie musia čo najrýchlejšie klesnúť na nulu.

A tu znovu zdôrazňujem – zníženie emisií na nulu neznamená ich administratívny odpis ako výsledok obchodovania s emisnými kvótami, čo v súčasnosti presadzujú korporácie a mnohé vlády. Zdá sa, že mnohí si myslia, že budú môcť naďalej znečisťovať atmosféru, pokiaľ to nejako vykompenzujú – napríklad nákupom uhlíkových kreditov alebo výsadbou stromov. To však nemôže fungovať, pretože uhlíkové kredity nijako nezmenia chemické zloženie atmosféry a účinok vysadených stromov sa prejaví až po rokoch.

Takže ľudstvo musí:

- čo najrýchlejšie znížiť všetky emisie skleníkových plynov na takmer nulovú hodnotu. Vlády preto musia regulovať nielen odvetvia fosílnych palív, výrobu cementu a poľnohospodárstvo, ale aj všetky ostatné zdroje skleníkových plynov – výrobné závody, skládky odpadu, budovy, bane, rovnako ako aj autá, vlaky, lietadlá a lode.
- znížiť koncentráciu skleníkových plynov v atmosfére. Vlády musia tiež výrazne investovať do zachytávania oxidu uhličitého a metánu a nájsť spôsob, ako tieto plyny ukladať, aby po čase opäť neunikli.

Ďalej uvádzam potrebné opatrenia. Zoznam nie je vyčerpávajúci a opatrenia nie sú ideálne pre každú krajinu. Sú zamerané viac na bohatý svet a menej na ten chudobný, ktorý si vyžaduje trochu odlišný prístup. Stanovené ciele sú zámerne ambiciózne, pretože čím rýchlejšie ľudstvo prestane emitovať skleníkové plyny, tým väčšia bude šanca, že globálny nárast teploty sa dostane pod kontrolu.

Doprava

- Zabezpečiť bezplatnú verejnú dopravu pre všetkých ľudí na miestnej a regionálnej úrovni. Propagovať chôdzu a jazdu na bicykli. Dotovať náklady na železničnú dopravu na veľké vzdialenosti.
- Dotovať investície do elektrifikovaných autobusov, dodávkových vozidiel a trajektov. Do piatich rokov zakázať používanie dieselových autobusov a lokomotív.
- Dotovať investície do malých elektromobilov, ako aj do malých elektrických bicyklov a elektrických skútrov s vymeniteľnými batériami. Propagovať zdieľanie automobilov, bicyklov a e-bikov. Postupne zakázať vlastníctvo osobných áut.
- S okamžitou platnosťou zakázať všetky vozidlá s emisiami CO₂ nad 120 g/km. Do troch rokov zakázať všetky vozidlá s emisiami nad 100 g/km. Do piatich rokov znížiť limit pre benzínové vozidlá na 90 g/km a zakázať všetky naftové vozidlá.
- Zakázať úžitkové vozidlá s emisiami CO₂ nad 200 g/km. Do piatich rokov znížiť limit na 100 g/km a do desiatich rokov na nulu.
- Zaviest' daň na všetky nákupy on-line vo výške 25 %, s cieľom znížiť počet malých dodávok a podporiť miestnu spotrebu, a vyžadovať centralizované odberné miesta pre malé balenia.
- Obmedziť súkromnú spotrebu benzínu a nafty na 500 litrov na osobu/rok bez možnosti prenosu tohto prídelu na iné osoby.

- Následne každý rok tieto limity znižovať – benzín o 50 litrov/rok a naftu o 100 litrov/rok (tzn. nafta na súkromné použitie by bola do piatich rokov zakázaná). Stanoviť samostatné ročné palivové limity pre podniky, poľnohospodárstvo a štát s cieľom do desiatich rokov znížiť emisie vozidiel na nulu.
- Vytvoriť pravidlá na zníženie diaľkovej lodnej a cestnej nákladnej dopravy o 20 percent ročne, t. j. do desať rokov o viac ako 90 percent v porovnaní so súčasným stavom.
- Zakázať prevádzku výletných lodí.
- Zakázať všetky lety do 1 000 km a viac ako 3 000 km. Poskytnúť každému občanovi oprávnenie na jeden spätočný let ročne. Po piatich rokoch toto oprávnenie zredukovať na jeden let raz za tri roky. Oprávnenie musí byť neprenosné.
- Zakázať všetky nízko nákladové letecké spoločnosti.
- Zakázať predaj leteniek biznis a prvej triedy s cieľom znížiť ziskovosť leteckých spoločností. Zamerať sa na zatvorenie väčšiny letísk a dosiahnutie nulových emisií lietadiel do desiatich rokov.
- Subvencovať výskum alternatívnych foriem lietania.
- Vytvoriť inštitúciu, ktorá bude kontrolovať a riadiť útlm a ukončenie konvenčného automobilového a leteckého odvetvia.

Budovy a výroba elektrickej energie

- Uzákoniť maximálnu normalizovanú vnútornú teplotu budov 20 °C. Podobne uzákoniť minimálnu vonkajšiu teplotu 26 °C, pri ktorej vzniká oprávnenie na chladenie interiérov budov. Poskytovať finančnú podporu na komplexnú obnovu a tepelné izolácie obytných a komerčných budov.
- Zvýšiť investície do využívania obnoviteľných zdrojov energie. Uprednostňovať technológie na základe ich dlhodobého vplyvu na životné prostredie, nie na základe výrobných nákladov (životný cyklus mnohých súčasných technológií na využívanie obnoviteľných zdrojov predstavuje vysokú spotrebu neobnoviteľných surovín a u ďalších, napríklad technológií na báze drevných peliet, veľkú emisnú stopu).
- Namiesto zvyšovania ceny energie, čo postihuje chudobných, pod dohľadom štátu zaviesť povinné znižovanie emisií a pridelovanie energie. Všetky organizácie, firmy, domácnosti a budovy, ktoré produkujú skleníkové plyny, musia byť zo zákona povinné znižovať svoje emisie o 12 percent ročne (tzn. o viac ako 30 percent do troch rokov a viac ako 70 percent do desiatich rokov). Všetky emisie skleníkových plynov sa musia do roku 2035 znížiť na nulu. Časť týchto emisií sa môže zachytiť a uložiť, pokiaľ sa tak dá urobiť bez rizika pre budúce generácie.
- Zrušiť všetky dotácie do sektora fosílnych palív. Zriadiť dozorný orgán, ktorý bude dohliadať na ukončenie činnosti tohto sektora, pričom najskôr je treba uzavrieť uholný priemysel a priemysel na báze drevných peliet.

Obchod a priemysel

- Zakázať používanie fluórovaných plynov.
- Nariadiť, aby cementársky priemysel každoročne znížil výrobu o 25 percent.
- Zakázať všetky jednorazové výrobky, vrátane šálok, fliaš, nádob na potraviny, plastových fólií, ako aj všetkých ostatných obalov, ktoré sa nedajú bezpečne zlikvidovať.
- Vyžadovať, aby sa všetky ostatné obaly vrátili prostredníctvom obchodu k výrobcovi. Do troch rokov zakázať všetky obaly, ktoré nie je možné recyklovať, využiť alebo bezpečne zlikvidovať.
- Zakázať používanie palmového oleja a iných produktov získaných v dôsledku veľkoplošného odlesňovania.
- Nariadiť výrobcom komplexných výrobkov, ako sú autá, elektrické zariadenia a mobilné telefóny, aby tieto produkty na konci životnosti demontovali a všetky suroviny opätovne využili, bez ohľadu na súvisiace náklady.
- Zakázať všetky nadbytočné energetické spotrebiče a zariadenia ako sú výťahy, eskalátory, vysokozdvížne vozíky, krájače chleba, dvere s diaľkovým otváraním, neónové nápisy atď. s výnimkou tých, ktoré využívajú elektrinu z obnoviteľných zdrojov.
- Zakázať všetky elektronické reklamné displeje na uliciach a nočné osvetlenie výkladov obchodov.
- Zriadiť nezávislú agentúru na reguláciu dizajnu výrobkov tak, aby sa do desiatich rokov výrobný a spotrebiteľský odpad znížil na nulu, s ambicióznymi strednodobými cieľmi. Všetky výrobky musia byť navrhnuté pre maximálnu životnosť. Postupne zakázať predaj a používanie takých komplexných výrobkov, ktoré sa nedajú opraviť, recyklovať alebo inak využiť po ukončení ich prevádzky, vrátane automobilov, lodí, strojov, energetických zariadení, mobilných telefónov a iného elektronického tovaru.
- Nariadiť, aby sa výrobky skutočne recyklovali, a nie iba deklarovali ako recyklovateľné.
- Zakázať skládkovanie a export odpadu.

Poľnohospodárstvo a výroba potravín

- Nariadiť, aby poľnohospodárske prevádzky a rybné hospodárstvo v priebehu nasledujúcich desiatich rokov znižovali emisie skleníkových plynov o 12 percent ročne (to predstavuje zníženie o 70 percent oproti súčasnej úrovni) a na nulu do roku 2035.
- Na ochranu populácií voľne žijúcich rýb znížiť lovné kvóty a zakázať environmentálne deštruktívne metódy rybolovu.
- Zakázať používanie anorganických hnojív a pesticídov so škodlivými účinkami na životné prostredie.

- Zakázať dovoz potravín s veľkou uhlíkovou stopou, uprednostniť výrobu a predaj miestnych potravín a radikálne znížiť počet hospodárskych zvierat a rybných fariem.
- Zriadiť agentúru, ktorá bude regulovať ceny potravín a monitorovať zdravotné účinky vyššie uvedených zmien.

Iné opatrenia

- V čo najväčšej miere presmerovať vojenské a obranné rozpočty na činnosti zamerané na stabilizáciu klímy a vývoj technológií CCS.
- Investovať do výsadby stromov, regenerácie pôdy a iných foriem prirodzeného ukladania CO₂, aj keď to prispeje k zníženiu oxidu uhličitého v atmosfére len v menšej miere.
- Zakázať veľkoplošné odlesňovanie a akékoľvek činnosti, ktoré spôsobujú rozklad vegetácie a inej organickej hmoty bez možnosti zachytiť skleníkové plyny (vypaľovanie strnísk, pálenie záhradného odpadu a pod.).
- Investovať do zachytávania metánu pri chove zvierat a na skládkach odpadu.
- Zakázať obchodovanie s emisiami a ich komodifikáciu, pretože tieto mechanizmy konzervujú súčasný stav.
- Zakázať súkromné vlastníctvo vody, pôdy a iných prírodných zdrojov, vrátane dreva. Využívanie týchto zdrojov regulovať.
- Zaviesť pre všetkých základný príjem, ako aj dane z majetku a dedičstva, aby sa lepšie rozdelilo finančné bremeno spojené s transformáciou.